

Handboek notarieel ondernemingsrecht

Grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing

 Wolters Kluwer

Deventer – 2026

INHOUDSOPGAVE

Lijst van gebruikte afkortingen / XVII

DEEL I INLEIDING

HOOFDSTUK 1

Internationale samenwerking

Birgit Snijder-Kuipers, Günther Rensen, Harm van den Broek, Gerard van Solinge

HOOFDSTUK 2

VWEU, Vestigingsvrijheid en Mobiliteitsrichtlijn / 9

J. Wouters

- 2.1 Inleiding / 9
- 2.2 Het Europese verdragskader: vrijheid van vestiging voor vennootschappen / 9
- 2.3 GOO, GOF en GOS als uitoefening van het vestigingsrecht / 11
 - 2.3.1 Grensoverschrijdende fusie / 11
 - 2.3.2 Grensoverschrijdende omzetting / 13
 - 2.3.3 Grensoverschrijdende splitsing / 15
- 2.4 Historiek van EU-wetgevende actie inzake GOO, GOF en GOS / 16
- 2.5 Draagwijdte van de vrijheid van vestiging voor GOO, GOF en GOS / 19
- 2.6 Relatie vrijheid van vestiging – Mobiliteitsrichtlijn / 22

HOOFDSTUK 3

Grensoverschrijdende bedrijfsmobiliteit: kwalitatieve inzichten uit de EU en Nederland / 29

T. Biermeyer en M. Meyer-Erdmann

- 3.1 Inleiding / 29
- 3.2 Toepassingsgebied: dekking van EU- en Nederlandse transacties toegelicht / 31
- 3.3 Vogelvlucht: EU-perspectief op grensoverschrijdende bedrijfsmobiliteitstransacties / 32
 - 3.3.1 Grensoverschrijdende fusies / 32
 - 3.3.2 Grensoverschrijdende omzettingen / 37
 - 3.3.3 Societas Europaea (SE) grensoverschrijdende zetelverplaatsingen / 42
 - 3.3.4 Grensoverschrijdende splitsing / 44

- 3.4 Nederlandse grensoverschrijdende bedrijfsmobiliteitstransacties / 46
 - 3.4.1 Grensoverschrijdende fusies waarbij Nederlandse vennootschappen betrokken zijn / 46
 - 3.4.2 Grensoverschrijdende omzettingen waarbij Nederlandse vennootschappen betrokken zijn / 47
 - 3.4.3 Grensoverschrijdende splitsingen waarbij Nederlandse vennootschappen betrokken zijn / 49
- 3.5 Conclusie / 49

DEEL II CIVIEL RECHT

HOOFDSTUK 4

Civielrechtelijke aspecten van grensoverschrijdende omzetting / 55

H.E. Boschma, J.N. Schutte-Veenstra en B. Snijder-Kuipers

- 4.1 Inleiding / 55
- 4.2 Motieven voor een GOO / 56
- 4.3 Regelgevend kader / 58
- 4.4 Toepassingsbereik Titel 7A Boek 2 BW / 59
 - 4.4.1 Toepassingsbereik beperkt tot kapitaalvennootschappen / 59
 - 4.4.2 Geografisch toepassingsbereik / 60
 - 4.4.3 Uitgesloten EU/EER-kapitaalvennootschappen / 61
- 4.5 Toepasselijk recht en rechtsgevolgen / 62
- 4.6 GOO: verschillende fasen / 63
 - 4.6.1 Inleiding / 63
 - 4.6.2 Procedure in hoofdlijnen / 64
- 4.7 Voorstel tot omzetting / 65
- 4.8 Kennisgeving / 71
- 4.9 Toelichting bij voorstel tot omzetting / 72
- 4.10 Verklaring en verslag van de accountant / 75
- 4.11 Deponering en publicatie / 76
- 4.12 Positie van derden / 78
 - 4.12.1 Positie van schuldeisers / 78
 - 4.12.2 Positie van werknemers / 80
 - 4.12.3 Positie van minderheidsaandeelhouders / 82
- 4.13 Besluit tot GOO / 83
- 4.14 Totstandkoming omzetting / 85
 - 4.14.1 Outbound-GOO / 85
 - 4.14.2 Outbound-GOO van een B.V. of N.V. met bekleemd stichtingsvermogen / 88
 - 4.14.3 Inbound-GOO / 89
- 4.15 Nietigheid of vernietigbaarheid van een GOO / 90
- 4.16 Nawerk / 90
- 4.17 Overgangsrecht (art. IIA en III) / 91

- 4.18 Europese rechtsvormen / 92
 - 4.18.1 Inleiding / 92
 - 4.18.2 Binnenlandse omzetting EESV, SE en SCE / 92
 - 4.18.3 Grensoverschrijdende omzetting EESV, SE en SCE / 94
- 4.19 Conclusie / 95

HOOFDSTUK 5

Civielrechtelijke aspecten van grensoverschrijdende juridische fusie / 105

G. van Solinge en B. Snijder-Kuipers

- 5.1 Een nadere definiëring van het begrip 'grensoverschrijdende fusie' / 105
 - 5.1.1 Grensoverschrijdende fusie vs. fusie met grensoverschrijdende elementen / 105
 - 5.1.2 Grensoverschrijdende fusie en het internationaal privaatrecht / 105
 - 5.1.3 Grensoverschrijdende juridische fusie / 107
- 5.2 Het nut van grensoverschrijdende fusie / 109
- 5.3 Het kader van de Vennootschapsrichtlijn / 110
 - 5.3.1 Vormen van grensoverschrijdende fusie in de Vennootschapsrichtlijn / 110
 - 5.3.2 Grensoverschrijdende fusie in insolventiesituaties / 111
 - 5.3.3 Grensoverschrijdende fusie van icbe's / 112
 - 5.3.4 Nietigheid of vernietiging van grensoverschrijdende fusie niet mogelijk / 112
- 5.4 De Nederlandse regeling van grensoverschrijdende fusie / 113
 - 5.4.1 Gelaagde structuur / 113
 - 5.4.2 Vormen van grensoverschrijdende fusie in Boek 2 BW / 113
 - 5.4.3 Gevallen waarin de aandeelhouders van de verdwijnende vennootschap(pen) geen aandeelhouder worden van de verkrijgende vennootschap / 114
 - 5.4.4 Driehoeksfusie heeft geen basis in Vennootschapsrichtlijn / 115
 - 5.4.5 Niet in Boek 2 BW geregelde vormen van grensoverschrijdende fusie / 116
 - 5.4.6 Toepassingsbereik van de Vennootschapsrichtlijn / 119
- 5.5 Procedure tot grensoverschrijdende fusie / 122
 - 5.5.1 Algemeen / 122
 - 5.5.2 Voorbereidende fase / 122
 - 5.5.3 Besluitvormende fase / 131
 - 5.5.4 Uitvoerende fase / 133
- 5.6 De aanvullende werking van de vrijheid van vestiging / 134
 - 5.6.1 Bepalingen van de wettelijke regelingen / 134
 - 5.6.2 Het *Sevic*-arrest / 135
 - 5.6.3 Aanvullende werking van de vestigingsvrijheid / 136
- 5.7 Grensoverschrijdende fusie binnen het Koninkrijk der Nederlanden / 136
- 5.8 Conclusie / 137

HOOFDSTUK 6

Civielrechtelijke aspecten van grensoverschrijdende juridische splitsing / 145

G.J.C. Rensen en E.R. Roelofs

- 6.1 Een nadere definiëring van het begrip 'grensoverschrijdende splitsing' / 145
 - 6.1.1 Grensoverschrijdende splitsing vs. splitsing met grensoverschrijdende elementen / 145
 - 6.1.2 Grensoverschrijdende splitsing en het internationaal privaatrecht / 146
 - 6.1.3 Grensoverschrijdende juridische splitsing / 147
- 6.2 Het nut van grensoverschrijdende splitsing ten opzichte van overige vormen van herstructurering / 148
- 6.3 Het beperkte kader van de Richtlijn / 149
 - 6.3.1 Verkrijgende vennootschap: nieuw opgericht / 149
 - 6.3.2 Geen ruziesplitsing/aandeelhoudersplitsing / 151
 - 6.3.3 Geen driehoekssplitsing / 152
- 6.4 De Nederlandse GOS-regeling / 152
 - 6.4.1 Gelaagd stelsel / 152
 - 6.4.2 Uitgezonderde bepalingen / 152
 - 6.4.3 Faillissement en surseance / 153
 - 6.4.4 Randvoorwaarden bij grensoverschrijdende splitsing / 154
- 6.5 Procedure grensoverschrijdende splitsing / 158
 - 6.5.1 Algemeen / 158
 - 6.5.2 Voorbereidende fase / 158
 - 6.5.3 Besluitvormende fase / 165
 - 6.5.4 Uitvoerende fase / 166
- 6.6 De aanvullende werking van de vrijheid van vestiging ten aanzien van GOS / 169
 - 6.6.1 Beperkingen van de wettelijke regelingen / 169
 - 6.6.2 De vrijheid van vestiging / 169
 - 6.6.3 Rechtspraak Hof van Justitie van de EG/EU / 170
 - 6.6.4 Gevolgen toepassing vrijheid van vestiging / 171
- 6.7 Grensoverschrijdende splitsing binnen het Koninkrijk der Nederlanden / 172
- 6.8 Conclusie / 174

DEEL III FISCAAL RECHT

HOOFDSTUK 7

Fiscale aspecten van grensoverschrijdende omzettingen / 181

J.J. van den Broek

- 7.1 Inleiding / 181
- 7.2 Het Europeesrechtelijke fiscale kader voor grensoverschrijdende reorganisaties / 182
 - 7.2.1 De fiscale Fusierichtlijn / 183
 - 7.2.2 De vrijheid van vestiging / 185

- 7.3 Omzettingen versus zetelverplaatsingen / 187
- 7.4 De fraude-toets in de Mobiliteitsrichtlijn en haar implementatie in Nederland / 189
 - 7.4.1 De Mobiliteitsrichtlijn / 189
 - 7.4.2 De Wet implementatie richtlijn grensoverschrijdende omzettingen, fusies en splitsingen / 193
- 7.5 Fiscale aspecten van grensoverschrijdende omzettingen / 197
 - 7.5.1 Art. 28a Wet op de vennootschapsbelasting 1969 / 197
 - 7.5.2 Art. 28a Wet Vpb 1969 en grensoverschrijdende omzetting / 198
 - 7.5.3 De vestigingsplaatsficties in vennootschapsbelasting, dividendbelasting en bronbelasting / 203
 - 7.5.4 Exitheffing als gevolg van grensoverschrijdende omzetting / 206
 - 7.5.5 De standaardvoorwaarden en grensoverschrijdende omzettingen naar niet-verwante rechtsvormen / 207
 - 7.5.6 Dividendbelasting / 207
 - 7.5.7 Fiscale behandeling van uittredende aandeelhouders / 208
 - 7.5.8 Inbound omzettingen / 209
 - 7.5.9 Fiscale gevolgen voor de omzetbelasting en overdrachtsbelasting / 210
- 7.6 Conclusie / 211

HOOFDSTUK 8

Fiscale aspecten van grensoverschrijdende juridische fusie / 217

E. Boomsluit

- 8.1 Inleiding / 217
- 8.2 De fuserende rechtspersonen – vennootschapsbelasting / 217
 - 8.2.1 Uitgangspunten / 217
 - 8.2.2 De ruisende juridische fusie / 218
 - 8.2.3 De geruisloze juridische fusie / 220
 - 8.2.4 Grensoverschrijdende aspecten / 232
- 8.3 De aandeelhouders en de crediteuren / 235
 - 8.3.1 Inleiding / 235
 - 8.3.2 De aandelen behoren tot een ondernemingsvermogen / 236
 - 8.3.3 De aandelen worden tot het vermogen van een werkzaamheid gerekend / 240
 - 8.3.4 De aandelen vormen een aanmerkelijk belang / 240
 - 8.3.5 Vorderingen / 242
- 8.4 Overdrachtsbelasting / 244
 - 8.4.1 Inleiding / 244
 - 8.4.2 Hoofdzakelijk zakelijke overwegingen / 245
 - 8.4.3 Geen interne reorganisatie / 246
 - 8.4.4 De aanhoudingseis / 246
 - 8.4.5 Voortzetting van de activiteiten / 247
- 8.5 Dividendbelasting / 247
- 8.6 Omzetbelasting / 248
- 8.7 Afsluiting / 248

HOOFDSTUK 9

Fiscale aspecten van grensoverschrijdende juridische splitsing / 251

G.C. van der Burgt

- 9.1 Inleiding / 251
- 9.2 Enkele opmerkingen over de gebruikte terminologie / 252
- 9.3 Outbound grensoverschrijdende splitsing: splitsingspartners en vennootschapsbelasting / 253
 - 9.3.1 Inleiding / 253
 - 9.3.2 Een splitsing is als hoofdregel een belastbaar feit voor de heffing van Vpb / 254
 - 9.3.3 Doorschuifmogelijkheden / 256
- 9.4 Inbound grensoverschrijdende splitsing: splitsingspartners en vennootschapsbelasting / 276
 - 9.4.1 Inleiding / 276
 - 9.4.2 Een splitsing is als hoofdregel een belastbaar feit voor de heffing van Vpb / 277
 - 9.4.3 Doorschuifmogelijkheden / 278
- 9.5 Grensoverschrijdende splitsing: aandeelhouders e.a. en inkomsten-/vennootschapsbelasting / 285
 - 9.5.1 Inleiding / 285
 - 9.5.2 De splitsingsregels voor aandeelhouders, schuldeisers, winstbewijs-houders en houders van nader omschreven opties in de Wet IB 2001 (natuurlijke personen) / 286
 - 9.5.3 De splitsingsregels voor aandeelhouders, schuldeisers, winstbewijs-houders en houders van nader omschreven opties in de Wet Vpb 1969 (lichamen) / 291
- 9.6 Grensoverschrijdende splitsing: dividendbelasting en bronbelasting op dividenden / 296
 - 9.6.1 Inleiding / 296
 - 9.6.2 Dividendbelasting / 296
 - 9.6.3 Bronbelasting op dividenden / 299
- 9.7 Grensoverschrijdende splitsing en overdrachtsbelasting / 299
 - 9.7.1 Inleiding / 299
 - 9.7.2 Splitsing als belastbaar feit in de overdrachtsbelasting / 300
 - 9.7.3 Inleiding op de splitsingsvrijstelling in de overdrachtsbelasting / 300
 - 9.7.4 De splitsingsvrijstelling in de overdrachtsbelasting tot en met 30 juni 2025 / 301
 - 9.7.5 De splitsingsvrijstelling in de overdrachtsbelasting met ingang van 1 juli 2025 / 302
- 9.8 Grensoverschrijdende splitsing en omzetbelasting / 305
- 9.9 Afsluiting / 306

DEEL IV BIJZONDERE ONDERWERPEN

HOOFDSTUK 10

Medezeggenschap van werknemers bij grensoverschrijdende verrichtingen / 313

J. Roest

- 10.1 Inleiding / 313
- 10.2 Medezeggenschap van werknemers in Europese context / 315
 - 10.2.1 Begrippenkader / 315
 - 10.2.2 Ontwikkeling van het EU-medezeggenschapsrecht / 317
- 10.3 Bescherming van vennootschappelijke medezeggenschap / 319
 - 10.3.1 Algemeen / 319
 - 10.3.2 Hoofdregeel en uitzonderingen / 319
- 10.4 Europese Regeling / 327
 - 10.4.1 Instelling BOG / 328
 - 10.4.2 Overeenkomst inzake medezeggenschap / 329
 - 10.4.3 Referentievoorschriften / 330
 - 10.4.4 Bescherming medezeggenschap na de grensoverschrijdende verrichting / 331
- 10.5 'Informatie en raadpleging' bij een grensoverschrijdende verrichting / 331
 - 10.5.1 Voorbereidende fase / 332
 - 10.5.2 Besluitvormende fase / 335
 - 10.5.3 Uitvoerende fase / 336
- 10.6 Rechten OR, EOR en vakorganisaties bij grensoverschrijdende verrichting / 338
 - 10.6.1 (Centrale) ondernemingsraad / 338
 - 10.6.2 Vakorganisaties / 341
 - 10.6.3 Europese ondernemingsraad; S(C)E-ondernemingsraad / 343
- 10.7 Arbeidsrechtelijke positie werknemers bij een grensoverschrijdende verrichting / 346
- 10.8 Afsluitende opmerkingen / 347

HOOFDSTUK 11

Jaarrekeningenrechtelijke aspecten en de rol van de accountant / 355

J.B.S. Hijink

- 11.1 Inleiding / 355
- 11.2 Jaarrekeningrechtelijke aspecten: de hoofdlijnen / 356
 - 11.2.1 Algemeen geldende jaarrekeningrechtelijke informatievereisten bij juridische fusies en splitsingen / 356
 - 11.2.2 Aanvullende jaarrekeningrechtelijke informatievereisten bij grensoverschrijdende verrichtingen / 358
 - 11.2.3 Bepalingen over de rol van de accountant bij binnenlandse en grensoverschrijdende verrichtingen / 359

- 11.3 Enige jaarrekeningrechtelijke vraagstukken en onduidelijkheden / 361
 - 11.3.1 Moment van verwerking van financiële informatie in de jaarrekening of financiële verantwoording en ‘terugwerkende kracht’ / 361
 - 11.3.2 De laatst vastgestelde jaarrekening in art. 2:313 lid 2 BW, respectievelijk art. 2:334g lid 2 BW: geconsolideerd of enkelvoudig? / 363
 - 11.3.3 Openbaar maken van financiële verantwoordingen op grond van art. 2:314 BW, respectievelijk art. 2:334h BW, “voor zover deze stukken ter inzage liggen of moeten liggen” / 364
- 11.4 Vraagstukken rondom de werkzaamheden en rol van de accountant / 365
 - 11.4.1 Welke accountant / 365
 - 11.4.2 De omvang van de redelijkheidstoets van art. 2:328 lid 1 BW, respectievelijk art. 2:334aa lid BW, omtrent de voorgestelde ruilverhouding door de accountant / 366
 - 11.4.3 Waardering volgens methoden die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd / 368
 - 11.4.4 Datering van de verklaringen van de accountant / 369
- 11.5 Conclusie / 369

HOOFDSTUK 12

Concentratiecontrole bij grensoverschrijdende transacties / 375

E.N.M. Raedts en B.E.L.L.A. Wils

- 12.1 Inleiding / 375
- 12.2 Meldingswaardige transacties / 377
 - 12.2.1 Fusies, overnames en *joint ventures* / 377
 - 12.2.2 Wijziging van zeggenschap / 380
 - 12.2.3 Concentraties bestaande uit meerdere transacties / 383
 - 12.2.4 De grensoverschrijdende fusie, splitsing en overname in het mededingingsrechtelijke kader / 384
- 12.3 Meldingsdrempels / 385
 - 12.3.1 Inleiding / 385
 - 12.3.2 EU-meldingsdrempels / 386
 - 12.3.3 Nederlandse meldingsdrempels / 389
 - 12.3.4 Verwijzingsregels / 391
 - 12.3.5 De toepasselijkheid van art. 102 VWEU op concentraties / 398
- 12.4 Procedure voor concentratietoezicht / 398
 - 12.4.1 Inleiding / 398
 - 12.4.2 EU-concentratiecontroleprocedure / 399
 - 12.4.3 Nederlandse concentratiecontroleprocedure / 405
- 12.5 De periode tot goedkeuring / 409
 - 12.5.1 *Standstill*-verplichting / 409
 - 12.5.2 Toepasselijkheid mededingingsregels tot aan *closing* / 412
- 12.6 Enkele overwegingen over aanvullende investeringstoetsing / 413
 - 12.6.1 Inleiding / 413
 - 12.6.2 Nederlandse investeringstoetsingsregels / 413

- 12.6.3 De Verordening buitenlandse subsidies / 419
- 12.7 Slotbeschouwing / 421

HOOFDSTUK 13

De rol van de notaris / 427

J.D.M. Schoonbrood en N.A.H. Wolswijk

- 13.1 Inleiding / 427
- 13.2 Veel petten voor de notaris bij grensoverschrijdende verrichtingen / 428
 - 13.2.1 Toezicht door de bevoegde instanties / 428
 - 13.2.2 De Nederlandse notaris als bevoegde instantie / 428
 - 13.2.3 Een ruimere rol voor de notaris. Geen loketfunctie / 430
- 13.3 De notaris als juridisch adviseur / 431
 - 13.3.1 De notaris betrokken van het begin tot het eind. Stappenplan / 431
 - 13.3.2 Een adviserende en sturende rol voor de notaris vóór aanvang van de procedure / 431
- 13.4 De notaris als procesbegeleider en procesbewaker / 436
 - 13.4.1 Inleiding / 436
 - 13.4.2 De rol van de notaris in de voorbereidingsfase / 436
 - 13.4.3 De rol van de notaris in de openbaarmakingsfase / 440
 - 13.4.4 De rol van de notaris in de uitvoeringsfase / 444
- 13.5 De notaris met de pet van poortwachter bij de fraudetoets / 448
- 13.6 De notaris, het attest en de notariële akte / 450
 - 13.6.1 Het pre-verrichtingsattest bij outbound splitsing, outbound fusie en outbound omzetting en het slotattest bij inbound splitsing / 450
 - 13.6.2 De notariële akte bij een outbound splitsing, een inbound fusie en een inbound omzetting / 453
- 13.7 Enkele relevante verschillen tussen GOOFS en de nationale varianten. Conclusie / 455

HOOFDSTUK 14

De positie van schuldeisers / 489

M.A. Verbrugh en H.J. de Kloe

- 14.1 Inleiding / 489
- 14.2 Waarom behoeven schuldeisers bescherming bij herstructureringen? / 490
- 14.3 Bescherming van schuldeisers bij grensoverschrijdende fusie / 493
 - 14.3.1 Fusievoorstel, opmerkingen en openbaarmaking / 493
 - 14.3.2 Verzetregeling / 496
 - 14.3.3 Geen liquiditeitsverklaring / 500
 - 14.3.4 Zekerheidsrechten en insolventie / 501
- 14.4 Bescherming van schuldeisers bij grensoverschrijdende splitsing / 505
 - 14.4.1 Inleiding / 505
 - 14.4.2 Aansprakelijkheidsregeling van art. 2:334tt BW / 506

- 14.4.3 'Vergeten' activa en passiva in art. 2:334ss BW / 508
- 14.4.4 Zekerheidsrechten en insolventie / 510
- 14.5 Bescherming van schuldeisers bij grensoverschrijdende omzetting / 512
 - 14.5.1 Inleiding / 512
 - 14.5.2 Verzetregeling / 512
 - 14.5.3 Statutaire zetel wordt geacht voor twee jaar in Nederland te blijven (art. 2:335k BW) / 515
 - 14.5.4 Zekerheidsrechten en insolventie / 517
- 14.6 Slot / 519

HOOFDSTUK 15

De positie van de aandeelhouder / 527

P.P. de Vries

- 15.1 Inleiding / 527
- 15.2 Uittredingsrecht / 528
 - 15.2.1 Welke aandeelhouder mag verzoeken tot uittreding? / 528
 - 15.2.2 Welke certificaathouder mag verzoeken tot uittreding? / 530
 - 15.2.3 De aandeelhouder die niet tegenstemt, maar ook niet instemt / 531
 - 15.2.4 Volledige en partiële uittreding toegelaten / 533
 - 15.2.5 Het verzoek tot uittreding / 534
 - 15.2.6 Afstand van het uittredingsrecht / 535
 - 15.2.7 Omschrijving van de schadeloosstelling en nadere uitleg / 536
 - 15.2.8 Waardering en accountantscontrole / 538
- 15.3 De procedure voor toetsing van de schadeloosstelling / 539
 - 15.3.1 Toetsing van de schadeloosstelling / 539
 - 15.3.2 Eenduidige prijsbepalingsregel / 542
 - 15.3.3 Toetsingsprocedure voldoet niet aan de Aangepaste Richtlijn en EP EVRM / 542
- 15.4 Implementatie van de uittreding / 543
 - 15.4.1 Effectuering van de uittreding / 543
 - 15.4.2 Betaling van de schadeloosstelling / 544
- 15.5 Europese vennootschap (SE) en het uittredingsrecht van art. 2:333h BW / 545
- 15.6 Ruilverhouding / 546
 - 15.6.1 Accountantscontrole van de ruilverhouding / 546
 - 15.6.2 Wie mag verzoeken tot toetsing van de ruilverhouding? / 546
 - 15.6.3 Toetsing van de ruilverhouding / 547
- 15.7 Besluitvorming tot de grensoverschrijdende verrichting en goedkeuring / 548
 - 15.7.1 Besluit tot grensoverschrijdende verrichting / 548
 - 15.7.2 Besluit tot goedkeuring door BGA / 550
 - 15.7.3 Schriftelijke vastlegging / 551
- 15.8 Slotbeschouwing / 551

HOOFDSTUK 16

Grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing binnen het Koninkrijk / 559

M. Bergervoet en D.W. Ormel

- 16.1 Inleiding / 559
- 16.2 Regelingen in het Koninkrijk / 560
 - 16.2.1 Curaçao / 560
 - 16.2.2 Aruba / 566
 - 16.2.3 Sint Maarten / 570
 - 16.2.4 BES-eilanden / 571
 - 16.2.5 Nederland / 571
 - 16.2.6 Conclusie / 578
- 16.3 Het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden / 579
- 16.4 Interregionaal privaatrecht / 581
- 16.5 Grensoverschrijdende fusie / 582
- 16.6 Grensoverschrijdende splitsing / 583

HOOFDSTUK 17

GOO, GOF en GOS van de vereniging, coöperatie, stichting en personenvennootschap / 587

H. Koster

- 17.1 Inleiding
- 17.2 Mogelijkheden van GOO, GOF en GOS voor de overige rechtsvormen via de vrijheid van vestiging? / 588
- 17.3 Grensoverschrijdende/nationale omzetting, fusie en splitsing van personenvennootschappen? / 595
- 17.4 Naar GOO, GOF en GOS van de vereniging, coöperatie, stichting en personenvennootschap / 597
 - 17.4.1 Algemene hoofdlijnen / 597
 - 17.4.2 Enkele specifieke aandachtspunten voor een toekomstige wettelijke regeling / 599
- 17.5 Conclusie / 602

HOOFDSTUK 18

Overgang onder algemene titel / 611

E.R. Roelofs

- 18.1 Inleiding / 611
- 18.2 Het concept 'overgang van vermogen' in de Vennootschapsrichtlijn / 612
 - 18.2.1 Inleiding / 612
 - 18.2.2 De overgang onder algemene titel zoals beschreven in de 'oude' EU-richtlijnen / 613

- 18.2.3 De overgang onder algemene titel zoals beschreven in de Vennootschapsrichtlijn / 613
- 18.2.4 Conclusie / 615
- 18.3 Het op de overgang van vermogen toepasselijke recht bij GOF en GOS / 616
 - 18.3.1 Inleiding / 616
 - 18.3.2 De overgang onder algemene titel bij een Nederlandse nationale fusie en splitsing gezien vanuit Nederlands IPR-perspectief / 616
 - 18.3.3 De overgang onder algemene titel bij een buitenlandse nationale fusie en splitsing gezien vanuit Nederlands IPR-perspectief / 617
 - 18.3.4 De overgang onder algemene titel bij een GOF en GOS gezien vanuit Nederlands IPR-perspectief / 619
- 18.4 Voorzieningen bij gebrekkige overgangen onder algemene titel / 623
 - 18.4.1 Inleiding / 623
 - 18.4.2 Uitzonderingen op de overgang onder algemene titel / 623
 - 18.4.3 Mogelijke oplossingen bij onvoltooide vermogensovergang onder algemene titel / 626
 - 18.4.4 De regeling omtrent 'vergeten voorwerpen' bij GOS / 626
- 18.5 Slot / 629

HOOFDSTUK 19

Zetelverplaatsing in oorlogstijd / 635

T.J.C. Klein Bronsvort, C.R. Nagtegaal en M. van Olffen

- 19.1 Inleiding / 635
- 19.2 Een korte geschiedenis / 636
 - 19.2.1 Rijkswet 1940 / 636
 - 19.2.2 Rijkswet vrijwillige zetelverplaatsing van rechtspersonen / 637
 - 19.2.3 Wet zetelverplaatsing derde landen / 639
- 19.3 Rijkswet vrijwillige zetelverplaatsing van rechtspersonen / 640
 - 19.3.1 Toepassingsbereik / 640
 - 19.3.2 Procedure / 640
 - 19.3.3 Machtiging / 642
 - 19.3.4 Terugplaatsing / 643
- 19.4 Rijkswet zetelverplaatsing derde landen / 644
 - 19.4.1 Toepassingsbereik / 644
 - 19.4.2 Procedure / 645
 - 19.4.3 Machtiging / 646
 - 19.4.4 Terugplaatsing / 646
- 19.5 Bescherming belanghebbenden / 646
 - 19.5.1 Positie aandeelhouders / 647
 - 19.5.2 Bescherming van werknemers / 656
 - 19.5.3 Bescherming van crediteuren / 657
 - 19.5.4 Aantasting van de zetelverplaatsing / 657
- 19.6 Voornemen tot modernisering / 659

DEEL I INLEIDING

Internationale samenwerking

Birgit Snijder-Kuipers, Günther Rensen, Harm van den Broek, Gerard van Solinge

Voor u ligt het Handboek Notarieel Ondernemingsrecht deel 3 over de grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing. De aanleiding voor deze bundel vormt de inwerkingtreding van de Europese Mobiliteitsrichtlijn uit 2019 die alle EU-lidstaten verplicht om uiterlijk 31 januari 2023 grensoverschrijdende juridische fusies, splitsingen en omzettingen mogelijk te maken voor kapitaalvennootschappen die zijn opgericht naar het vennootschapsrecht van een van de EU-lidstaten. Daarmee vormt de Mobiliteitsrichtlijn het voorlopige sluitstuk van decennialange ontwikkelingen in de jurisprudentie van het Hof van Justitie EU waarbij vennootschappen, met een beroep op de Europese vrijheid van vestiging van art. 49 en 54 VWEU, geleidelijk aan steeds meer mogelijkheden kregen om deel te nemen aan grensoverschrijdende reorganisaties.

Een onbetwiste mijlpaal in deze Europese jurisprudentie is het *Sevic*-arrest uit 2005 waarin het HvJ EU voor het eerst oordeelde dat een Duitse kapitaalvennootschap, die naar nationaal recht de mogelijkheid had om juridisch te fuseren met een andere Duitse kapitaalvennootschap, op grond van de vrijheid van vestiging eveneens het recht had om als verkrijgende vennootschap een juridische fusie aan te gaan met haar in Luxemburg gevestigde vennootschap naar Luxemburgs recht.

Een tweede mijlpaal was het *Cartesio*-arrest uit 2008 waarin het HvJ EU oordeelde dat een vennootschap het recht heeft om haar zetel te verplaatsen naar een andere EU-lidstaat en zich om te vormen in een vennootschap naar het recht van die lidstaat van bestemming zónder in de lidstaat van oorsprong een liquidatieproces te hoeven doorlopen. Als voorwaarde voor deze grensoverschrijdende omzetting stelde het HvJ nog wel de eis dat een dergelijke omzetting alleen mogelijk was indien de lidstaat van bestemming deze grensoverschrijdende omzettingen zou erkennen.

Op grond van deze duidelijke oordelen van het HvJ EU nam in de hierop volgende jaren het aantal grensoverschrijdende juridische fusies en grensoverschrijdende omzettingen die in de praktijk werden uitgevoerd steeds meer toe. Daarbij liet zich voelen dat voor deze reorganisatievormen aanvankelijk geen Europese richtlijnen bestonden met procedurele voorschriften en waarborgen voor de belangen van onder meer aandeelhouders, werknemers en crediteuren. De SE-Verordening voorzag later wel in de mogelijkheid voor naamloze vennootschappen om grensoverschrijdend te fuseren met soortgelijke vennootschappen naar het recht van andere EU-lidstaten. De Tiende richtlijn regelde enkele jaren later ook de grensoverschrijdende juridische fusie van andere kapitaalvennootschappen.

Pas met het aannemen van de Mobiliteitsrichtlijn in 2019 introduceerde de Europese Unie een wettelijke regeling op grond waarvan kapitaalvennootschappen van EU-lidstaten zich grensoverschrijdend konden omzetten in een kapitaalvennootschap naar het recht van een andere EU-lidstaat en Europese kapitaalvennootschappen konden deelnemen aan grensoverschrijdende splitsingen. Tegelijkertijd heeft de Europese wetgever die mogelijkheid aangegrepen om de Europese regeling voor grensoverschrijdende juridische fusies in de Vennootschapsrichtlijn op enkele punten te moderniseren. Dit heeft ertoe geleid dat de drie regelingen nu zoveel mogelijk met elkaar in overeenstemming zijn gebracht.

Tot slot is op 1 september 2023 met een kleine vertraging in Nederland de wet ter implementatie van de Mobiliteitsrichtlijn in werking getreden die tot belangrijke en omvangrijke wijzigingen van het BW heeft geleid. Het wachten is nog op de beloofde wetgeving met fiscale flankerende regelgeving, in het bijzonder met betrekking tot de fiscale gevolgen van de grensoverschrijdende omzetting van vennootschappen die op dit moment nog niet is geregeld.

Alle reden dus voor dit nieuwe Handboek Notarieel Ondernemingsrecht over de grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing. Dit handboek beoogt de praktijkjurist te voorzien van praktijkgerichte wetenschappelijke bijdrages over de vele uiteenlopende juridische aspecten van grensoverschrijdende juridische fusies, splitsingen en omzettingen van Nederlandse kapitaalvennootschappen.

Bijzondere dank zijn wij verschuldigd aan mr. Luuk Schaminée, ten tijde van de totstandkoming van dit boek student-assistent bij het *Onderzoekcentrum Onderneming & Recht*, voor zijn inhoudelijke en redactionele werkzaamheden bij de totstandkoming van dit boek.

Terminologie

In deze bundel wordt veel gebruikgemaakt van de termen 'grensoverschrijdende juridische fusie', 'splitsing' en 'omzetting'. Hiermee wordt bedoeld op fusies, splitsingen en omzettingen waarbij vennootschappen zijn betrokken die zijn opgericht naar en onderworpen aan het vennootschapsrecht van verschillende EU-lidstaten. In deze bundel gebruiken we voor deze reorganisatievormen de afkortingen GOF (grensoverschrijdende juridische fusie), GOS (grensoverschrijdende splitsing) en GOO (grensoverschrijdende omzetting).

Hierbij past de kanttekening dat het gebruik van deze termen voor fiscale doeleinden afwijkend is, omdat daarbij bepalend is waar een vennootschap voor fiscale doeleinden is gevestigd. In fiscale zin is een grensoverschrijdende reorganisatie een reorganisatie van vennootschappen die voor fiscale doeleinden in verschillende lidstaten zijn gevestigd. Door welk vennootschapsrecht deze vennootschappen worden beheerst, is daarbij fiscaal in beginsel niet relevant. Fiscaal gezien is een juridische fusie tussen twee Nederlandse B.V.'s grensoverschrijdend indien deze hun fiscale zetel in verschillende landen hebben.

De tekst van dit Handboek werd afgesloten op 1 oktober 2025.

Leeswijzer

De bundel is opgebouwd uit vier delen.

Het eerste deel van de bundel heeft een inleidend karakter. Na dit eerste hoofdstuk van de hand van de redactie van de bundel, volgt hoofdstuk 2 waarin *Jan Wouters* het relevante EU-verdragskader schetst, in het bijzonder de fundamentele vrijheden van de interne markt waaronder de vrijheid van vestiging voor vennootschappen op grond waarvan de eerste grensoverschrijdende fusies en omzettingen zijn uitgevoerd. Hij bespreekt deze vrijheden in relatie tot de Mobiliteitsrichtlijn als maatregel van secundair recht.

In hoofdstuk 3 bieden *Thomas Biermeyer* en *Marcus Meyer-Erdmann* een empirische contextualisering van grensoverschrijdende herstructureringsoperaties waaraan vennootschappen naar Nederlands recht deelnemen. Hoe vaak zijn Nederlandse vennootschappen betrokken bij grensoverschrijdende juridische fusies, splitsingen en omzettingen?

In het tweede deel van de bundel worden de reorganisatievormen die de Mobiliteitsrichtlijn faciliteert op hoofdlijnen besproken. In hoofdstuk 4 analyseren *Hylde Bosma*, *Hanny Schutte-Veenstra* en *Birgit Snijder-Kuipers* de nieuwe Titel 7A van Boek 2 BW voor grensoverschrijdende omzettingen die is ingevoerd bij de Wet implementatie richtlijn grensoverschrijdende omzettingen, fusies en splitsingen (*Stb.* 2023, 252) en per 1 september 2023 in werking is getreden.

Birgit Snijder-Kuipers en *Gerard van Solinge* bespreken in hoofdstuk 5 de wettelijke regeling van de grensoverschrijdende juridische fusie en de betekenis van de wijzigingen die op grond van de Mobiliteitsrichtlijn daarin zijn doorgevoerd.

In hoofdstuk 6 behandelen *Günther Rensen* en *Erwin Roelofs* de grensoverschrijdende splitsing, waarvoor op grond van de Mobiliteitsrichtlijn een eerste wettelijke regeling in het BW tot stand is gekomen.

Het derde deel van de bundel is gewijd aan de fiscale aspecten van grensoverschrijdende reorganisaties. In hoofdstuk 7 bespreekt *Harm van den Broek* de huidige fiscale gevolgen voor met name de heffing van vennootschapsbelasting en inkomstenbelasting van grensoverschrijdende omzettingen van vennootschappen. Het beloofde wetsvoorstel met flankerende fiscale maatregelen voor omzettingen laat nog op zich wachten. Waarschijnlijk wordt dit in 2026 aan de Tweede Kamer aangeboden.

Eva Boomsliuter behandelt in hoofdstuk 8 de fiscale gevolgen van grensoverschrijdende juridische fusies voor onder meer de heffing van vennootschapsbelasting en inkomstenbelasting bij de betrokken vennootschappen en aandeelhouders.

In hoofdstuk 9 onderzoekt *Bart van der Burgt* de fiscale regeling voor grensoverschrijdende splitsingen van vennootschappen in onder meer de vennootschapsbelasting en inkomstenbelasting, met bijzondere aandacht voor de nieuwe splitsingsvrijstelling in de overdrachtsbelasting.

Het vierde deel van de bundel staat in het teken van de verdieping van diverse bijzondere aspecten van grensoverschrijdende reorganisaties na implementatie van de Mobiliteitsrichtlijn. In hoofdstuk 10 bespreekt *Joti Roest* de rol van de medezeggenschap

van werknemers bij grensoverschrijdende fusies, splitsingen en omzettingen. Welke informatierechten en inspraakmogelijkheden hebben werknemers(vertegenwoordigers) in dat reorganisatieproces en zijn medezeggenschapsrechten van werknemers(vertegenwoordigers) voldoende geborgd?

In hoofdstuk 11 behandelt *Steven Hijink* de jaarrekeningrechtelijke aspecten van de grensoverschrijdende fusie, splitsing en omzetting. Verder komt in dit hoofdstuk de rol van de accountant bij deze grensoverschrijdende verrichtingen aan de orde.

In hoofdstuk 12 bespreken *Elske Raeds* en *Bettine Wils* de manier waarop de concentratiecontrole plaatsvindt in Nederland en in de Europese Unie in geval van een wijziging van de zeggenschap over de onderneming, in het bijzonder in het kader van een grensoverschrijdende fusie of splitsing. Bij omzettingen vindt in beginsel geen concentratiecontrole plaats omdat omzettingen op zichzelf niet leiden tot een wijziging in de zeggenschap.

Jean Schoonbrood en *Niels Wolswijk* behandelen in hoofdstuk 13 de rol van de notaris bij grensoverschrijdende fusies, splitsingen en omzettingen, zowel in zijn rol van bevoegde instantie om het formele proces te controleren, maar ook als juridische adviseur van betrokken partijen en als poortwachter bij toepassing van de fraudetoets.

In hoofdstuk 14 van *Maarten Verbrugh* en *Erik de Kloe* staat de bescherming van schuldeisers bij grensoverschrijdende fusies, splitsingen en omzettingen van EU/EER-kapitaalvennootschappen centraal, inclusief zekerheidsrechten en insolventie. Ook het verzetrecht van schuldeisers komt uitgebreid aan de orde.

Paul de Vries bespreekt in hoofdstuk 15 de positie van de aandeelhouders bij grensoverschrijdende fusies, splitsingen en omzettingen. Hij gaat onder meer in op het uittredingsrecht, de toetsing van de schadeloosstelling, de ruilverhouding en de besluitvorming tot de grensoverschrijdende verrichting.

Maike Bergervoet en *Dirk Ormel* gaan in hoofdstuk 16 in op de grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing binnen het Koninkrijk der Nederlanden, dat wil zeggen tussen de landen Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland, waarbij binnen Nederland de eilanden Bonaire, Saba en Sint Eustatius een eigen rechtsorde vormen. Dergelijke reorganisaties blijken in beperkte gevallen mogelijk te zijn.

In hoofdstuk 17 gaat *Harold Koster* in op de vraag in hoeverre grensoverschrijdende fusies, splitsingen en omzettingen van verenigingen, coöperaties, stichtingen en personenvennootschappen mogelijk zijn door een beroep te doen op de Europese vrijheid van vestiging naar analogie van de bestaande jurisprudentie van het HvJ EU. De Mobiliteitsrichtlijn is op deze rechtsvormen immers niet van toepassing en biedt hun die mogelijkheden niet.

In hoofdstuk 18 laat *Erwin Roelofs* zijn licht schijnen over een van de hoofdkenmerken van de fusie en splitsing: de vermogensovergang onder algemene titel. Vooral dit kenmerk roept bij de grensoverschrijdende varianten van fusie en splitsing diverse vragen van internationaal privaatrecht op.

In hoofdstuk 19 tot slot komt de zetelverplaatsing in oorlogstijd aan de orde. *Tijmen Klein Bronsvoot*, *Casper Nagtegaal* en *Martin van Olffen* bespreken de twee speciaal daarvoor in het leven geroepen wetten die het mogelijk maken de statutaire zetel te verplaatsen om te voorkomen dat een vijandige mogendheid invloed verkrijgt over de Nederlandse jurisdictie en daarmee op Nederlandse rechtspersonen en hun ondernemingen.

VWEU, Vestigingsvrijheid en Mobiliteitsrichtlijn

J. Wouters¹

2.1 Inleiding

In een boek over grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing mag een hoofdstuk over het relevante EU-verdragskader en zijn relatie tot de Mobiliteitsrichtlijn² niet ontbreken. De Mobiliteitsrichtlijn is immers een maatregel van secundair EU-recht, en is in dat opzicht, in de hiërarchie der normen van de EU, ondergeschikt aan het primaire recht van de Unie, dat wil zeggen de EU-Verdragen, en dan met name het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: VWEU). In het VWEU zijn de fundamentele vrijheden van de interne markt neergelegd, waaronder de vrijheid van vestiging voor vennootschappen. Deze vrijheid is in de loop van de tijd het voorwerp geworden van belangrijke jurisprudentie van het Hof van Justitie (hierna: HvJ EG of HvJ EU), die eveneens bepalend is voor de draagwijdte en interpretatie van het secundaire EU-recht, waaronder de Mobiliteitsrichtlijn.

Dit hoofdstuk overloopt in de eerste plaats het EU-Verdragskader, namelijk de vrijheid van vestiging voor vennootschappen, ook vestigingsrecht genoemd. Vervolgens analyseren we grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing als uitoefening van het Europese vestigingsrecht. Daarna volgt een korte historiek van EU-wetgevende actie inzake grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing. Dan onderzoeken we de draagwijdte van de vrijheid van vestiging voor grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing, zoals aangegeven door het HvJ in zijn jurisprudentie. Ten slotte gaat de aandacht uit naar de relatie tussen de vrijheid van vestiging en de Mobiliteitsrichtlijn.

2.2 Het Europese verdragskader: vrijheid van vestiging voor vennootschappen

Een van de fundamentele doelstellingen van de EU is het tot stand brengen van een interne markt³, in art. 26 lid 2 VWEU omschreven als “een ruimte zonder binnengrenzen waarin

1 Prof. dr. J. Wouters is gewoon hoogleraar en Jean Monnet *ad personam* leerstoelhouder aan de KU Leuven, en advocaat aan de Balie van Antwerpen.

2 Richtlijn 2019/2121/EU van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 met betrekking tot grensoverschrijdende omzettingen, fusies en splitsingen (*PbEU* 2019, L 321/1).

3 Art. 3 lid 3 VEU.

het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal is gewaarborgd volgens de bepalingen van de Verdragen”. De grensoverschrijdende mobiliteit van vennootschappen maakt deel uit van ‘het recht van vestiging’, dat – naast het vrije werknemersverkeer – onderdeel is van het vrije personenverkeer binnen de EU en is neergelegd in de artikelen 49 tot en met 55 VWEU. De hoofdbepaling, art. 49 VWEU, verbiedt “beperkingen van de vrijheid van vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat”, een verbod dat “eveneens betrekking [heeft] op beperkingen betreffende de oprichting van agentschappen, filialen of dochterondernemingen door de onderdanen van een lidstaat die op het grondgebied van een lidstaat zijn gevestigd” (eerste alinea). Het artikel definieert de vrijheid van vestiging als omvattende “de toegang tot werkzaamheden anders dan in loondienst en de uitoefening daarvan alsmede de oprichting en het beheer van ondernemingen, en met name van vennootschappen in de zin van de tweede alinea van artikel 54, overeenkomstig de bepalingen welke door de wetgeving van het land van vestiging voor de eigen onderdanen zijn vastgesteld” (tweede alinea). Troberg heeft destijds terecht betoogd dat bij de uitlegging van deze verdragsbepalingen de vrije keuze van vestigingsplaats als uitgangspunt en interpretatiebeginsel moet gelden.⁴ In wezen gaat het daarbij om een teleologische interpretatie, waarbij de art. 49-55 VWEU in verband worden gebracht met de hogergenoemde fundamentele verdragsdoelstelling van de interne markt.⁵ Met Bleckmann kan men daaruit afleiden dat het vestigingsrecht niet enkel mag worden gezien als omvattend de in art. 49 tweede alinea VWEU uitdrukkelijk genoemde rechten, maar dat art. 49 eerste alinea VWEU veeleer zo moet worden uitgelegd, dat het doel van de interne markt volledig, althans zo goed mogelijk, wordt bereikt.⁶

Krachtens art. 54 eerste alinea VWEU geldt de vrijheid van vestiging ook voor “[d]e vennootschappen welke in overeenstemming met de wetgeving van een lidstaat zijn opgericht en welke hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging binnen de Unie hebben”. De voornoemde criteria waaraan een vennootschap moet voldoen om het vestigingsrecht te genieten, zijn erg liberaal. Het volstaat dat ze overeenkomstig het recht van een lidstaat is opgericht en dat ze hetzij haar statutaire zetel, haar hoofdbestuur (of werkelijke zetel, dit is de *‘siège réel’*) of haar hoofdvestiging ergens binnen de Unie heeft. Bovendien is de definitie die art. 54 tweede alinea VWEU aan het begrip ‘vennootschap’ geeft, bijzonder breed.⁷ Het doet er derhalve niet toe wie de aandeelhouders zijn, of het gaat om personen of vennootschappen die binnen of buiten de EU zijn gevestigd: de opstellers van het oorspronkelijke EEG-Verdrag verwierpen de zogenoemde ‘controletheorie’.⁸

In de jaren 70 heeft het HvJ EG bepaald dat art. 49 (het toenmalige art. 52 EEG) directe werking heeft, dat wil zeggen dat het door particulieren tegenover hun nationale overheden kan worden ingeroepen en voorrang heeft op enige daarmee conflicterende nationale

4 Troberg 1991, p. 915.

5 Wouters 1996, p. 4.

6 Bleckmann 1987, p. 119.

7 Namelijk “maatschappen naar burgerlijk recht of handelsrecht, de coöperatieve verenigingen of vennootschappen daaronder begrepen, en de overige rechtspersonen naar publiek- of privaatrecht, met uitzondering van vennootschappen welke geen winst beogen”. Daarover Wouters 1996, p. 33 e.v.

8 Over de Frans-Italiaanse voorstellen dienaangaande, zie Neri en Sperl 1960, p. 162.